शोभना स्त्री शोभते शेषमात् शुभ-णिच्-ल्यु । १हरिद्रायां २गोरोचनायाञ्च राजनि० ।

शोभा स्त्री शुभ-अ । १दीप्तौ "या शोभा रूपशोभाद्यैर्यत् स्यादङ्गविभूषणम् । शोभैव कान्तिराख्याता यथाध्यायशोभ्यदा" उज्ज्वलनाम्युक्तार्थे च २गोपीभेदे ब्रह्मवै०प्र० ९अ० । ३हरिद्रायां ४गोरोचनायां राजनि० ।

शोभाञ्जन पु० शोभायै अञ्जते अनुज-ल्युट् । (सजना) वृक्षे अमरः "तर्हीजं श्वेतमरिष्टं मधुशिग्रुः स शोभितः । शिग्रुः कटुः कटुः पाके तीक्ष्णोष्णो मधुरो लघुः । टीपनो रोचनो रूक्षः कफवातप्रणाशनः । संपाद्यशुक्रलो रूक्षः पित्तरक्तप्रकोपणः । चक्षुष्यः कफवातघ्नो विद्रधिक्षयकासनुत् । मेहोऽपचीविषग्रीहगुल्मगण्डव्रणान् हरेत् । श्वेतः प्रोक्तगुणो ज्ञेयो विशेषात् दाहकृत् भवेत् । शीघ्रानं विद्रधिं हन्ति व्रणघ्नः पित्तरक्तकृत् । रक्तशिग्रुः प्रोक्तगुणो विशेषाद्वीषणः करः । शिग्रुबीजकल्पकल्कानां स्वरसः परमार्थिकृत् । अक्षुष्यं शिग्रुजं बीजं तीक्ष्णोष्णं विषनाशनम् । गुरुष्णं कफवातघ्नं तद्रसं ठ शिरोर्तिहृत् । शिग्रुशाकं हिमं स्वादु चक्षुष्यं वातपित्तहृत् । दंशघ्नं शुक्रकृत् स्निग्धं हृद्यं मदकफप्रणुत् । शिग्रोः पुष्पन्तु कटुकं स्निग्धोष्णं कायुशोषनुत् । अर्शःकृत् कफवातघ्नं विद्रधिग्रीहगुल्मजित् । शोभाञ्जनफलं स्वादु कषायं कफपित्तनुत् । गुरुकृच्चयनाशं गुल्मघ्नं टीपनं परम् । भावप्र० । अधिकं शिग्रुशब्दे दृश्यम् ।

शोली स्त्री शून-अच् पृषो० ङीष् । वनहरिद्रायां राजनि०

शोष पु० शुष-घञ् । १वातादिना रसाद्यपहारेण कठिनताकरणे । शोषयति शुष-णिच्-अच् । २यक्ष्मारोगे मेदि० ।

शोषण न० शुष-ल्युट् । १चोषणेन रसाकर्षणे हेमच० । २शोषशब्दार्थे च शोषयति शुष-णिच्-ल्यु । उन्मादनः शोषणश्च तापनं कुसुमस्तथा । मारणश्चेति विज्ञेयाः कामस्य पञ्च सायकाः" इत्युक्ते ३स्मरशरभेदे जटा० । ४शोषाकरणे भावप्र० । ५मुरठ्यां राजनि० ।

शोषसम्भव न० सम्भवत्यस्मात् सम्+भू-अप् ६तत्० । पिप्पल्यां राजनि० । [राजनि० । २शोषणाधिके त्रि० ।

शोषापहा स्त्री शोषमपहन्ति अप+हन-ड । १क्षीतनके

शौक्य न० शुकानां समूहः यत् । १शुकसमुदाये अमरः । शुकोऽस्यत्र यः । स्त्रीणां २करणभेदे राजनि० ।

शौकर न० शूकरस्य वराहस्येदम् अण् । १शौकरे तीर्थभेदे वराहपुराणम् । २शूकरसम्बन्धिनि त्रि० । स्त्रियां ङीप् ।

शौकरव न० तीर्थभेदे "परं शौकरवं स्थानं सर्वसंसारमोक्षणम् । यत्र संध्या च मे देवि हुताशे रसातलात् । यत्र मागोरसी गङ्गा यत्र शौकरवे स्थिता" वराहपु० ।

शौक्तिकेय न० शुक्तिकायां भवम् ढक् । शुक्तायां राजनि०

शौक्तेय न० शुक्तौ भवम् ढक् । शुक्तायां राजनि० ।

शौक्ल्य पु० शुक्लस्य भावः ष्यञ् । श्वेततायां श्वेतवर्णे ।

शौच न० शुचेर्भावः अण् । १शुद्धौ पवित्रतायाम् "अभक्ष्यपरिहारेण संसर्गस्याप्यनिन्दितैः । स्वधर्मे च व्यवस्थानं शौचमित्यभिधीयते" इति हरिवंशोक्ते २धर्मविशेषे च "सर्वेषामेव शौचानामर्थशौचं विशिष्यते । योऽर्थेष्वशुचिः शौचात् स सदा वारिणा शुचिः । मनःशौचं मनःशौचं शौचमिन्द्रियनिग्रहः । सर्वभूतदया शौचं जलशौचन्तु पञ्चमम् । यस्य सत्यञ्च शौचं च तस्य स्वर्गो न दुर्लभः" भारते ११० अ० ।

मृदादिशौचप्रकारस्तु आ०त० दर्शितो यथा

देवलः "धर्मविद्भिर्यथा दृष्टमयः शौचे न योजयेत् । तथैव वामहस्तेन नाभेरूर्द्ध्वं न शोधयेत् । प्रकृतिस्थितिरेषा स्यात् कारणादुभयक्रिया" । कारणाद्रोगादेः । ब्रह्मपुराणे "उद्धृतोदकमादाय मृत्तिकाञ्चैव वाग्यतः । उदङ्मुखो दिवा कुर्यात् रात्रौ चेद्दक्षिणामुखः । शुचिर्विप्रे मृदं दद्यात् मृदन्ते तप एव च । दातव्यमुदकं तावद् यावत् स्यात् मृत्तिकाक्षयः" । कुर्यात् शौचमिति शेषः । शुचिर्विप्रे नरहालोलक्षोद्भवादिप्रमृष्टे गुडे । उदकपात्रामाने करेण जलाशयादुदकग्रहणमाह आदित्यपु० "रत्निमात्रं जलं त्यक्त्वा कुर्यात् शौचमनुद्धृते । पश्चात् शोधयेत्तीर्थमन्यथा न शुचिर्भवेत्" । यस्मिन् प्रदेशे शौचं कर्त्तव्यं तत्रादरत्निमात्रव्यवहितं जलं तत् स्वयमेव तीर्थं जलसमीपत्वात् । विष्णुपु० "वल्मीकमूषिकोत्खातां मृदमन्तर्जलेषु तथा । शौचावशिष्टां मेढ्राच्च नादद्यात् शेषसम्भवाम् । अन्तःप्राग्ग्रवणाच्च हस्तोत्खातां सकर्दमाम्" । मनुदक्षौ "एका लिङ्गे गुदे तिस्रो दश वामकरे तथा । उभयोः सप्त दातव्या मृदः शुद्धिमभीप्सता" । उभयोः करयोः । विष्णुपु० "एकालिङ्गे गुदे तिस्रो दश वामकरे तथा । हस्तद्वये च सप्तान्या मृदः शौचोपपादिकाः" । यमः "लिङ्गे त्वेका गुदे तिस्रो वामहस्ते चतुर्दश । ततः पुनरुभाभ्यान्तु दातव्याः सप्त मृत्तिकाः" । प्रैठीनसिः "मृत्तिकां संग्रहेत् एका